

Gras blijft meestal meerdere jaren aanliggen op hetzelfde perceel. Besteed daarom de nodige zorgen aan de aanleg van nieuw grasland. Naast een zorgzame voorbereiding van het zaaibed en een goede zaaitechniek is een bewuste mengselkeuze de sleutel tot een succesvolle graslandvernieuwing. Het nieuwe Mestdecreet zal op termijn zeker zijn impact hebben op de graslanduitbating en de optimale samenstelling van de weidemengsels. – NAAR: LCV –

Succesvolle weidevernieuwing begint met een bewuste rassenkeuze

• voedergrassen •

In tegenstelling tot andere teelten is het bij grasland de bedoeling dat het na inzaai blijft aanliggen voor minimaal 5 jaar. Hoe geschikter de botanische samenstelling van de weide voor een hoge en kwalitatieve grasproductie, hoe rendabeler de graslandvernieuwing. Op voorwaarde dat de uitbating goed wordt aangepakt. De mengmest moet in goede omstandigheden worden aangebracht. Zo mogelijk worden grazen en maaien afgewisseld. Bij maaien is het best geen te zware sneden binnen een korte veldperiode te oogsten. Dergelijk graslandmanagement is ook gunstig voor het milieu. Het perceel hoeft dan immers minder snel opnieuw gescheurd te worden, scheuren van een meerjarige zode gaat vaak gepaard met grote stikstofverliezen. Voor derogatiebedrijven is het vernieuwen van grasland zelfs strikt gereguleerd.

Waarop moeten we ons baseren?

De keuze van het graszaadmengsel en de manier van aanleg hebben gevolgen voor de opbrengst van grasland gedurende meerdere jaren. Naast een zorgzame voorbereiding van het zaaibed is een bewuste keuze van het zaadmengsel bepalend voor het te verwachten succes van de weidevernieuwing.

Het spreekt voor zich dat de combinatie van maaien en grazen andere eisen stelt aan het mengsel dan uitsluitend maaien. Sommige mengsels bevatten uitsluitend Engels raaigras (enkelvoudige mengsels), andere bevatten naast Engels raaigras ook nog een of meerdere andere grassoorten (complexe mengsels). Complexe mengsels moet je voor 1 september zaaien zodat alle grassoorten de kans krijgen om zich voor de winter voldoende te ontwikkelen en een kans te maken om zich in de zode te vestigen. Door het toenemen van het maaigebied en de verlaging van de bemestingslimieten krijgen enkele andere

soorten de kans om zich in het grasbestand te handhaven. Door een deel van het grasland uitsluitend te maaien komen andere grassoorten in beeld.

De samenstelling van de mengsels kan van jaar tot jaar en soms zelfs binnen hetzelfde jaar veranderen, met behoud van de naam van het mengsel. Oordeel op basis van het officiële groene keuringsetiket en de kwaliteit van de voorkomende soorten en rassen zoals ze zijn beschreven in de Belgische of Nederlandse Beschrijvende Rassenlijst en laat je zeker niet leiden door de welluidende namen van aangeboden mengsels.

Engels raaigras

Bij intensief gebruik (300 werkzame N/ha) kies je best voor Engels raaigras (*Lolium perenne*). Het combineert het best alle gewenste landbouwkundige eigenschappen zoals een hoge drogestofopbrengst, een goede langleeftbaarheid, voldoende droogteresistentie en wintervastheid en

een hoge grasopname zowel bij begrazing als bij het voeren van graskuil. Voor overwegend of uitsluitend maaigebied kan je overwegen om naast de vroege en de tussentypen van Engels raaigras nog timothee aan het mengsel toe te voegen. Voor gemengd gebruik (begrazen en maaien) genieten halflate en late typen met een doorschietdatum die niet te ver uit elkaar ligt (± 14 dagen) de voorkeur. De rassen in dit mengsel die het vroegst doorschieten zijn best tetra's omdat deze beter door het vee worden afgegraasd. Ook al zijn ze dan reeds ietwat stengelrig, ze hebben een betere roestresistentie en starten iets vroeger in het voorjaar.

Met de invoering van het nieuwe Mestdecreet werd de totale aanvoer van stikstof op grasland beperkt tot maximaal 350 N/ha. Dit resulteert in een belangrijke vermindering van het aanbod aan opneembare stikstof, zodat we nog moeilijk kunnen spreken over een intensieve uitbating. In deze omstandigheden kan witte klaver

zich goed vestigen en stikstof uit de lucht fixeren die deels ook ter beschikking komt van het gras. Als gevolg van de strenge normen zijn er steeds meer voorstanders om voor alle weiden 3 à 4 kg/ha klaver mee uit te zaaien. De meerkost ervan is snel terugverdiend. Let wel: voor percelen waar klaver werd ingezaaid kan nog steeds geen derogatie bekomen worden.

Klaver

De belangstelling voor mengsels met klaver neemt duidelijk toe. De premieregeling voor eiwitgewassen van de Vlaamse overheid is een bijkomende stimulans om klaver in te schakelen. We merken op dat de gesubsidieerde percelen niet mogen begraasd worden. Voor blijvende weiden is het aangewezen te kiezen voor witte klaver, omdat rode klaver bij begrazing snel verdwijnt. Toch wordt er in de biologische landbouw soms geopteerd om bij de aanleg van gras-klaver voor blijvend grasland rode én witte klaver in te schakelen. Rode klaver komt sneller tot ontwikkeling en levert een heel productieve eerste maaisnede. Als gevolg van begrazing zal de rode snel verdwijnen en behoud je een goede grasweide met witte klaver.

Klaver vraagt een hogere pH van de grond en een ruime potasbemesting. Ook bij de oogst vereist klaver een iets andere aanpak. Bij alle bewerkingen is voorzichtigheid geboden om al te groot bladverlies te voorkomen en het asgehalte in de kuil te beperken. Schudden wordt best beperkt tot 1 beurt en het drogestofgehalte van de voordroog mag niet te hoog oplopen – liefst niet hoger dan 40%.

Andere grassen

Op droge zandgronden kan een aanvulling met wat veldbeemd (*Poa pratensis*) interessant zijn om de zode gesloten te houden. Rietzwenkgras (*Festuca arundinaceae*) is zeer geschikt in zowel droge als natte omstandigheden en zeer productief onder maaiomstandigheden, maar wat verteerbaarheid en zodedichtheid betreft minder goed dan Engels raaigras. Rietzwenkgras komt vanuit oogpunt van structuraanbreng (-waarde) in het rantsoen meer in beeld door het stimulerend effect op de kauwactiviteit. Let wel: timothee (*Phleum pratense*), beemdlangbloem (*Festuca pratensis*), rietzwenkgras en veldbeemdgras moeten, net als klaver, vóór 1 september worden gezaaid om zich voldoende te kunnen vestigen.

Bij een meer extensief gebruik (< 200 N/ha) en op goed vochthoudende bodems, zoals bijvoorbeeld jongveeweiden die ver van het bedrijf liggen, kunnen beemdlangbloem en vooral timothee (wegens de persistentie) een meerwaarde geven aan het mengsel. Een hoge N-efficiëntie is hierbij een van de talrijke gewenste eigenschappen.

Rasverschillen zijn belangrijk, maar verdwijnen in het niets bij een slechte uitbating. De keuze van de betere rassen kan een meeropbrengst opleveren van 10%, maar verschillen in uitbating kunnen oplopen tot meer dan het dubbele. Alleen wie een gepaste mengselkeuze weet te combineren met een goed management bekomt optimale resultaten. Hierbij is het gebruik van een graslandkalender een nuttig instrument.

Hoeveelheid zaaizaad

Tetraploïde rassen hebben grotere zaden met een duizendkorrelgewicht dat anderhalf keer groter is dan dat van diploïde rassen. Is bij gebruik van enkel diploïde rassen 30 kg ruim voldoende, dan hebben we bij enkel tetrasassen 45 kg/ha nodig. Mits een goede zaaitechniek en een mengsel van diploïde en tetraploïde rassen volstaat een zaadhoeveelheid van 35 à 40 kg/ha. Bespaar liever op de zaadhoeveelheid dan op de prijs en de kwaliteit van het mengsel. Later zaaïen betekent tevens een aanpassing van de hoeveelheid zaaizaad. Door minder gunstige omgevingsomstandigheden moet je bij een late zaai de hoeveelheid verhogen.

In de praktijk komt het nog veel voor dat men een mengsel verkiest van 2 euro/kg, dat men dan uitzaait aan 50 kg/ha. Als je zou kiezen voor een veel betere kwaliteit aan 3 euro/kg en dat zaait aan 40 kg/ha, dan betekent dat slechts een meerkost van 20 euro/ha die je bovendien nog kan afschrijven over 5 jaar.

Grassen zoals Engels raaigras worden 2 cm diep gezaaid. Klaver en grassoorten met kleine zaden zoals timothee worden slechts 0,5 tot maximum 1 cm diep gezaaid om een goede opkomst te verzekeren. Als dergelijke soorten in het mengsel aanwezig zijn, moet de zaaïdiepte extra nauwkeurig ingesteld worden. Regelmatig mengen van de zaden in de zaadbak is nodig om een homogene verdeling van de soorten over het perceel te bekomen. Secuur werken is hier de boodschap!

Mengsels 2010

Het is voor de boer niet eenvoudig om de mengsels, zoals ze in de handel worden aangeboden, met elkaar te vergelijken. In reclamefolders wordt meestal enkel de naam van het mengsel vermeld en de kwaliteiten ervan uitvoerig benadrukt. De samenstelling wordt zelfs niet altijd vermeld, al doe je er goed aan hierop aan te dringen bij je handelaar.

Aan de belangrijkste firma's wordt jaarlijks gevraagd om vrijwillig de samenstelling van hun voornaamste mengsels mede te delen. Voor dit jaar is dat de samenstelling zoals die in het voorjaar 2010 op de markt werd gebracht. Dit jaar ontvingen wij de gegevens van 8 belangrijke spelers op de markt. We willen er nochtans op

wijzen dat de opname van een mengsel in dit overzicht geen zekerheid biedt dat elke zak zaaizaad die van dit mengsel in de handel wordt gebracht, perfect dezelfde samenstelling zal hebben zoals opgegeven. We raden dan ook aan om bij je handelaar vooraf de precieze samenstelling na te vragen en deze na levering te verifiëren op het groene keuringsetiket.

De mengsels werden ingedeeld in 7 groepen (zie kader p.23). Tussen haakjes staat het aantal beschouwde mengsels. In de tabellen vind je bij elk mengsel ook de mandataris/bereider. Voor elk ras staat vermeld op welke aanbevolen rassenlijst het is ingeschreven, de B (elgische) of de N (ederlandse). Indien er niets vermeld is, betekent dit dat er van dit gewas geen landbouwkundige gegevens voor onze regio bekend zijn. Voor beemdlangbloem en veldbeemdgras staan er bijna geen rassen op de hoger vermelde rassenlijsten ingeschreven. Bij Engels raaigras wordt melding gemaakt van de ploïdiegraad: D (diploïd) of T (tetraploïd). Bij alle mengsels voor blijvend grasland vind je in de laatste kolom het aandeel (gewichtspercentage ten opzichte van het totaal gewicht) dat wordt ingenomen door tetraploïde rassen Engels raaigras. Voor Engels raaigras is ook het type weergegeven: V (vroeg), T (tussentype) of L (laat) doorschietend. Binnen elke groep zijn de mengsels alfabetisch gerangschikt. Voor tijdelijk grasland hebben we ons beperkt tot de mengsels die in aanmerking komen voor de premie vlinderbloemigen en die dus minimaal 10% klaver bevatten. Voor meer informatie over onder meer opbrengstvermogen, roestresistentie en dergelijke raadpleeg je best de officiële beschrijvende en aanbevelende rassencatalogi.

In totaal wordt de samenstelling van 62 mengsels weergegeven. Hiervan is het grootste deel (54) bedoeld voor de aanleg van blijvend grasland. Binnen deze groep is er een belangrijk aanbod van specifieke mengsels voor de aanleg van paardenweiden (8). Deze zijn niet in dit artikel opgenomen. Het overgrote deel van het Engels raaigras dat in de mengsels voorkomt, bestaat uit rassen die voorkomen op de Belgische of Nederlandse rassenlijst. Bij de enkelvoudige mengsels bedraagt dat aandeel 88%. Vijftien mengsels uit deze groep bestaan zelfs voor 100% uit dergelijke rassen. Dit is het beste bewijs dat men bij de samenstelling van deze mengsels wel degelijk een goede basiskwaliteit nastreeft.

Enkelvoudige mengsels

Wat de enkelvoudige mengsels (26 in totaal) betreft, is de gemiddelde verhouding tetraploïde en diploïde rassen (gewichtsprocenten) quasi constant over de jaren heen. Het tetraploïde aandeel bedraagt gemiddeld 52%. In tegenstel-

ling tot vorig jaar, maar in navolging van de daaraan voorafgaande jaren komt in het overzicht 1 mengsel voor dat voor 100 % uit tetraploïde rassen bestaat. Verder varieert dit aandeel van 0% (4 mengsels) tot 80% (1 mengsel). Het is reeds langer bekend dat de kwaliteiten van diploïde en tetraploïde rassen mekaar goed aanvullen. Scoren de diploïde meestal beter inzake opbrengstvermogen en persistentie, dan zijn de tetra's meestal beter inzake smakelijkheid en kroonroestresistentie. Beschouwen we enkel de 22 mengsels

die naast diploïde ook tetraploïde rassen bevatten, dan bekomen we een aandeel van 61% tetra (40 tot 80%). Gemiddeld bevatten de enkelvoudige mengsels 3,7 verschillende Engels raaigrassen, met een variatie van 1 tot 6.

Complexe mengsels

In 14 van de 20 complexe mengsels komt naast Engels raaigras ook timothee voor. Beemdlangbloem komt voor in 7 mengsels, terwijl veldbeemdgras in 4 mengsels werd opgenomen. Deze laatste soort

wordt vooral gewaardeerd door zijn goede tolerantie voor droogte en zijn zodesluitend vermogen. Enkele mengsels (5) bevatten Festulolium. Dit is een kruising tussen beemdlangbloem of rietzwenkgras (Festuca) met Italiaans of Engels raaigras (Lolium). Als het niet is aangegeven, kan je kan best navragen om welke kruising het precies gaat. Festulolium is eerder geschikt voor maaidoeleinden. De complexe mengsels bestaan gemiddeld uit 4,5 (2 tot 7) componenten (verschillende soorten en rassen).

► p. 23

Tabel 1 Overzicht van de graszaadmengsels die in 2010 op de markt zijn gebracht

Soort en componenten	Ras	Gewichts %	Lijst	Ploide- graad	Type ¹	Tetra t.o.v. Engels Raaigras (%)
Groep 1 - enkelvoudige mengsels						
Belmix 3 (Limagrain) 50						
Engels raaigras	Denver	20	N	D	T	
Engels raaigras	Laguna	30	N	D	T	
Engels raaigras	Elgon	50	N	T	T	
Belpre 3 + Headstart (Limagrain) 70						
Engels raaigras	Jalinas	15	N	D	L	
Engels raaigras	Melland	15	N	D	L	
Engels raaigras	Forza	20		T		
Engels raaigras	Pomposo	20	N	T	T	
Engels raaigras	Alcander	30	N	T	L	
Belpre 10 + Headstart (Limagrain) 0						
Engels raaigras	Melland	70	N	D	L	
Engels raaigras	Romark	30	N	D	L	
Dualmax iSeed (Innoseeds) 0						
Engels raaigras	Option	40	N	D	T	
Engels raaigras	Sibasa	25	N	D	T	
Engels raaigras	Asturion	35	N	D	L	
Meststoffen iSeed						
Lactomax (Verla Seeds) 65						
Engels raaigras	Paddock	20	B	D	L	
Engels raaigras	Merks	15	B	D	L	
Engels raaigras	Roy	40	B	T	T	
Engels raaigras	Virtuose	25	B	T	T	
Lactomax AR (Verla Seeds) 70						
Engels raaigras	Virtuose	40	B	T	T	
Engels raaigras	Cadans	20	N	D	L	
Engels raaigras	Barsintra	30	B	T	L	
Engels raaigras	Barata	10	B	D	T	
Matra (Clovis Matton) 50						
Engels raaigras	Bocage	25	N	T	L	
Engels raaigras	Cabriolet	25	B	T	L	
Engels raaigras	Carrera	30		D		
Engels raaigras	Tornado	20	N	D	L	
Matra Coupe (Clovis Matton) 70						
Engels raaigras	Arsenal	30	N	D	T	
Engels raaigras	Bocage	25	N	T	L	
Engels raaigras	Cabriolet	15	B	T	L	
Engels raaigras	Cantalou	15	N	T	T	
Engels raaigras	Maurizio	15	N	T	T	
Matra TDI (Clovis Matton) 70						
Engels raaigras	Bocage	20	N	T	L	
Engels raaigras	Cabriolet	25	B	T	L	
Engels raaigras	Romark	10	N	D	L	
Engels raaigras	Carosse	10		T		
Engels raaigras	Maurizio	15	N	T	T	
Engels raaigras	Tornado	20	N	D	L	
Milkmax (Innoseeds) 40						
Engels raaigras	Asturion	60	N	D	L	
Engels raaigras	Turandot	40		T		

Soort en componenten	Ras	Gewichts %	Lijst	Ploide- graad	Type ¹	Tetra t.o.v. Engels Raaigras (%)
Milkway Plus (Barenbrug) 50						
Engels raaigras	Barata	50	B	D	T	
Engels raaigras	Barnauta	30	N	T	T	
Engels raaigras	Barsaxo	20	N	T	L	
Multicut (Verla Seeds) 60						
Engels raaigras	Barata	25	B	D	T	
Engels raaigras	Virtuose	20	B	T	T	
Engels raaigras	Ritz	15		D		
Engels raaigras	Roy	40	B	T	T	
Prelac Vroeg (Jorion) 50						
Engels raaigras	Merlinda	30	B	T	V	
Engels raaigras	Premium	20	B	D	T	
Engels raaigras	Telstar	30		D		
Engels raaigras	Roy	20	B	T	T	
Prelac 50/50 (Jorion) 50						
Engels raaigras	Herbal	30	N	T	L	
Engels raaigras	Cancan	30	B	D	L	
Engels raaigras	Premium	20	B	D	T	
Engels raaigras	Roy	20	B	T	T	
Prelac 70/30 (Jorion) 70						
Engels raaigras	Herbal	50	N	T	L	
Engels raaigras	Pradal	20		D		
Engels raaigras	Premium	10	B	D	T	
Engels raaigras	Roy	20	B	T	T	
Revita + Headstart (Limagrain) 100						
Engels raaigras	Forza	30		T		
Engels raaigras	Proton	20		T		
Engels raaigras	Alcander	20	N	T	L	
Engels raaigras	Pomposo	30	N	T	T	
Superstar Prima (Aveve) 40						
Engels raaigras	Cancan	35	B	D	L	
Engels raaigras	Tetramax	10	B	T	V	
Engels raaigras	Rebecca	15	B	D	V	
Engels raaigras	Indiana	10	B	D	V	
Engels raaigras	Graciosa	20	B	T	T	
Engels raaigras	Floris	10	B	T	L	
Superstar Tetra (Aveve) 65						
Engels raaigras	Indiana	10	B	D	V	
Engels raaigras	Cancan	25	B	D	L	
Engels raaigras	Graciosa	35	B	T	T	
Engels raaigras	Floris	20	B	T	L	
Engels raaigras	Tetramax	10	B	T	V	
Tedi-Green 50-50 (Philip Seeds) 50						
Engels raaigras	Plenty	25	B	D	T	
Engels raaigras	Virtuose	25	B	T	T	
Engels raaigras	Magistral	25		D		
Engels raaigras	Alcancia	25		T		
Tedi-Green 70-30 (Philip Seeds) 70						
Engels raaigras	Plenty	15	B	D	T	
Engels raaigras	Virtuose	35	B	T	T	

Soort en componenten	Ras	Gewichts %	Lijst	Ploide- graad	Type ¹	Tetra t.o.v. Engels Raaigras (%)
Engels raaigras	Magistral	15			D	
Engels raaigras	Alcancia	35			T	
Topmix Premium 3 (Innoseeds)						0
Engels raaigras	Asturion	50	N	D	L	
Engels raaigras	Option	35	N	D	T	
Engels raaigras	Sibasa	15	N	D	T	
Topmix Premium Tetra (Innoseeds)						60
Engels raaigras	Option	20	N	D	T	
Engels raaigras	Sibasa	20	N	D	T	
Engels raaigras	Polim	60	B	T	L	
Topmix Tetra (Innoseeds)						60
Engels raaigras	Polim	60	B	T	L	
Engels raaigras	Orantas	40	N	D	T	
Topmix Tetra Vroeg (Innoseeds)						50
Engels raaigras	Anaconda	25	N	T	V	
Engels raaigras	Polim	25	B	T	L	
Engels raaigras	Option	25	N	D	T	
Engels raaigras	Romark	25	N	D	L	
Topmix 3 (Innoseeds)						0
Engels raaigras	Orantas	50	N	D	T	
Engels raaigras	Romark	50	N	D	L	
Turbomax (Innoseeds)						80
Engels raaigras	Polim	40	B	T	L	
Italiaans raaigras	Sultan	40			T	
Italiaans raaigras	Alamo	20			D	
Groep 2 - complexe mengsels						
Belpre Complex + Headstart (Limagrain)						35
Engels raaigras	Fornax	35			T	
Engels raaigras	Jalinas	15	N	D	L	
Beemdlangbloem	Merifest	35			B	
Timothee	Tiller	15				
Belpre COS + Headstart (Limagrain)						60
Engels raaigras	Indiana	25	B	D	V	
Engels raaigras	Niagara	60	N	T	V	
Timothee	Tiller	15				
Belpre 11 + Headstart (Limagrain)						60
Engels raaigras	Melland	20	N	D	L	
Engels raaigras	Alcander	20	N	T	L	
Engels raaigras	Pomposo	20	N	T	T	
Engels raaigras	Proton	20			T	
Timothee	Motim	20	N			
Belpre Festulium + Headstart (Limagrain)						25
Engels raaigras	Indiana	35	B	D	V	
Engels raaigras	Motivel	25			T	
Festulium	Felina	20				
Festulium	Lofa	20				
Herba Green (Philip Seeds)						30
Engels raaigras	Plenty	37	B	D	T	
Engels raaigras	Roy	20	B	T	T	
Engels raaigras	Milca	15			D	
Engels raaigras	Alcancia	10			T	
Timothee	Comer	10			B	
Beemdlangbloem	Merifest	5			B	
Veldbeemdgras	Balin	3				
Matra 4X4 (Clovis Matton)						40
Engels raaigras	Carrera	15			D	
Engels raaigras	Tornado	15	N	D	L	
Engels raaigras	Bocage	20	N	T	L	
Engels raaigras	Cabriolet	20	B	T	L	
Timothee	Erecta	15			B	
Beemdlangbloem	Lifara	15				
Maxi-Grass Combi (Verla Seeds)						35
Engels raaigras	Merks	20	B	D	L	
Engels raaigras	Paddok	10	B	D	L	
Engels raaigras	Ritz	10			D	
Engels raaigras	Roy	35	B	T	T	
Beemdlangbloem	Merifest	15			B	

Soort en componenten	Ras	Gewichts %	Lijst	Ploide- graad	Type ¹	Tetra t.o.v. Engels Raaigras (%)
Veldbeemdgras	Oxford	10				
Maxi-Grass Extra (Verla Seeds)						50
Engels raaigras	Merks	25	B	D	L	
Engels raaigras	Ritz	15			D	
Engels raaigras	Roy	35	B	T	T	
Engels raaigras	Virtuose	15	B	T	T	
Veldbeemdgras	Oxford	10				
Milkway Complex (Barenbrug)						35
Engels raaigras	Barata	35	B	D	T	
Engels raaigras	Barnauta	20	N	T	T	
Engels raaigras	Barsprinter	15	B	T	L	
Beemdlangbloem	Barvital	15			N	
Timothee	Barfléo	15			B	
Milkway Structo (Barenbrug)						0
Engels raaigras	Barpenta	15				
Rietzwenkgras	Bariane	25				
Rietzwenkgras	Barolex	60				
Milkway Vroeg (Barenbrug)						50
Engels raaigras	Barsprinter	35			D	
Engels raaigras	Barnauta	50	N	T	T	
Timothee	Barmidi	15			N	
Powermax (Innoseeds)						40
Engels raaigras	Polim	15	B	T	L	
Engels raaigras	Sibasa	15	N	D	T	
Hybride Raaigras	Marmota	25	N	T		
Festulium	Perseus/ Hykor	35				
Timothee	Classic	10			N	
Powermax iSeed (Innoseeds)						40
Engels raaigras	Polim	15	B	T	L	
Engels raaigras	Sibasa	15	N	D	T	
Hybride Raaigras	Marmota	25	N	T		
Festulium	Perseus/ Hykor	35				
Timothee	Classic	10			N	
Meststoffen	iSeed					
Preco-Green (Philip Seeds)						50
Engels raaigras	Tetramax	20	B	T	V	
Engels raaigras	Milca	30			D	
Engels raaigras	Virtuose	20	B	T	T	
Engels raaigras	Alcancia	10			T	
Timothee	Comer	20			B	
Prelac Complex (Jorion)						35
Engels raaigras	Canan	35	B	D	L	
Engels raaigras	Herbal	15	N	T	L	
Engels raaigras	Roy	20	B	T	T	
Beemdlangbloem	Merifest	15			B	
Timothee	Comer	15			B	
Structomax (Innoseeds)						15
Engels raaigras	Domiatti 1	20	N	D	T	
Hybride Raaigras	Storm	15			T	
Festulium	Hykor	55				
Timothee	Classic	10			N	
Superstar Super (Aveve)						40
Engels raaigras	Floris	25	B	T	L	
Engels raaigras	Graciosa	15	B	T	T	
Engels raaigras	Indiana	30	B	D	V	
Festulium	Perun	30				
Topmix Premium 11 (Innoseeds)						0
Engels raaigras	Option	8	N	D	T	
Engels raaigras	Asturion	36	N	D	L	
Engels raaigras	Sibasa	25	N	D	T	
Beemdlangbloem	Stella	14			N	
Timothee	Classic	14			N	
Veldbeemdgras	Julia	3			N	
Topmix Premium Timo 4 (Innoseeds)						0
Engels raaigras	Option	30	N	D	T	

Soort en componenten	Ras	Gewichts %	Lijst	Ploide- graad	Type ¹	Tetra t.o.v. Engels Raaigras (%)
Engels raaigras	Asturion	35	N	D	L	
Engels raaigras	Sibasa	20	N	D	T	
Timothee	Classic	15	N			
Triomax iSeed (Innoseeds)						60
Engels raaigras	Polim	60	B	T	L	
Engels raaigras	Sibasa	40	N	D	T	
Meststoffen	iSeed					
Groep 3 - mengsels met witte klaver						
Clovermax (Innoseeds)						0
Engels raaigras	Sibasa	10	N	D	T	
Engels raaigras	Asturion	32	N	D	L	
Engels raaigras	Option	35	N	D	T	
Timothee	Classic	15	N			
Witte klaver	Riesling	8	N			
Herba Green Plus (Philip Seeds)						30
Engels raaigras	Plenty	32	B	D	T	
Engels raaigras	Roy	20	B	T	T	
Engels raaigras	Milca	15		D		
Engels raaigras	Alcancia	10		T		
Timothee	Comer	10	B			
Beemdlangbloem	Merifest	5	B			
Veldbeemdgras	Balin	3				
Witte klaver	Haifa	5				
Lactomax Plus (Verla Seeds)						55
Engels raaigras	Merks	15	B	D	L	
Engels raaigras	Paddock	20	B	D	L	
Engels raaigras	Roy	40	B	T	T	
Engels raaigras	Virtuose	15	B	T	T	
Witte klaver	Merwi	10	B			
Milkway Bardenne (Barenbrug)						50
Engels raaigras	Barsaxo	30	N	T	L	
Engels raaigras	Barnauta	20	N	T	T	
Engels raaigras	Barata	15	B	D	T	
Timothee	Barfléo	30	B			
Witte Cultuurklaver	Alice	5	N			
Milkway Complex + klaver (Barenbrug)						30
Engels raaigras	Barsintra	15	B	T	L	
Engels raaigras	Barnauta	15	N	T	T	
Engels raaigras	Barata	35	B	D	T	
Timothee	Barfléo	15	B			
Beemdlangbloem	Barvital	14	N			
Witte Cultuurklaver	Alice	6	N			
Prelac Complex met klaver (Jorion)						28
Engels raaigras	Herbal	13	N	T	L	
Engels raaigras	Cancan	35	B	D	L	
Engels raaigras	Roy	15	B	T	T	
Beemdlangbloem	Merifest	15	B			
Timothee	Comer	15	B			
Witte klaver	Klondike	7				
Prelac 50/50 met klaver (Jorion)						50
Engels raaigras	Pradal	23		D		
Engels raaigras	Cancan	20	B	D	L	
Engels raaigras	Herbal	30	N	T	L	
Engels raaigras	Roy	20	B	T	T	
Witte Cultuurklaver	Klondike	7				
Superstar Prima Blanc (Aveve)						50
Engels raaigras	Cancan	30	B	D	L	
Engels raaigras	Indiana	10	B	D	V	
Engels raaigras	Graciosa	35	B	T	T	
Engels raaigras	Floris	15	B	T	L	
Witte klaver	Nanouk	10				
Groep 4 - mengsels voor tijdelijk grasland met rode klaver						
Maraton 600 (Clovis Matton)						90
Engels raaigras	Maja	30		T		
Italiaans raaigras	Malmi	30		T		
Italiaans raaigras	Turtetra	30		T		
Rode klaver	Salino	10				

Soort en componenten	Ras	Gewichts %	Lijst	Ploide- graad	Type ¹	Tetra t.o.v. Engels Raaigras (%)
Speedy 600 Plus (Jorion)						55
Italiaans raaigras	Melquatro	40	B	T		
Italiaans raaigras	Meroa	15	B	T		
Italiaans raaigras	Romeldo	20	B	D		
Hybride raaigras	Sirene	10				
Rode klaver	Corvus	5				
Rode klaver	Larus	10		T		
Steeple 600 Plus (Philip Seeds)						70
Engels raaigras	Tetramax	20	B	T	V	
Italiaans raaigras	Lascar	20		D		
Italiaans raaigras	Fabio	20	N	T		
Italiaans raaigras	Meroa	20	B	T		
Rode klaver	Violetta	10	B			
Hybrideraaigras	Hymmer	10		T		
Groep 5 - mengsels voor tijdelijk grasland met rode en witte klaver						
Belmix Complex (Limagrain)						30
Engels raaigras	Denver	10	N	D	T	
Engels raaigras	Laguna	20	N	D	T	
Engels raaigras	Elgon	30	N	T	T	
Beemdlangbloem	Merifest	10	B			
Timothee	Comtal	20				
Rode klaver	Maro	5				
Witte cultuurklaver	Huia	5				
Matra 600 (Clovis Matton)						60
Engels raaigras	Carrera	10		D		
Engels raaigras	Arsenal	10	N	D	T	
Engels raaigras	Tornado	10	N	D	L	
Engels raaigras	Bocage	20	N	T	L	
Engels raaigras	Carosse	10		T		
Engels raaigras	Cabriolet	20	B	T	L	
Engels raaigras	Pomposo	10	N	T	T	
Witte klaver	Merwi	5	B			
Rode klaver	Merviot	5	B			
Preco-Green 600 Plus (Philip Seeds)						50
Engels raaigras	Tetramax	20	B	T	V	
Engels raaigras	Milca	20		D		
Engels raaigras	Virtuose	20	B	T	T	
Engels raaigras	Alcancia	10		T		
Timothee	Comer	20	B			
Rode klaver	Violetta	5	B			
Witte klaver	Haifa	5				
Prelac 600 Plus (Jorion)						60
Engels raaigras	Pradal	30		D		
Engels raaigras	Roy	30	B	T	T	
Engels raaigras	Herbal	30	N	T	L	
Rode klaver	Ruttinova	6				
Witte klaver	Klondike	4				
Prelac Ardenne (Jorion)						30
Engels raaigras	Cancan	25	B	D	L	
Engels raaigras	Roy	30	B	T	T	
Timothee	Comer	30	B			
Rode klaver	Merviot	10	B			
Witte cultuurklaver	Merwi	5	B			
Groep 6 - Mengsels met 100% klaver						
Duet (als mengsel) (Barenbrug)						70
Rode klaver	Astur	70		T		
Witte cultuurklaver	Alice	30	N	D		
Prefix 1 (Jorion)						0
Witte klaver	Merwi	50	B			
Witte klaver	Klondike	50				
Prefix 2 (Jorion)						50
Rode klaver	Corvus	50		D		
Rode klaver	Larus	50		T		
Quartet (als mengsel) (Barenbrug)						0
Witte cultuurklaver	Alice	25	N	D		

¹ V = Vroeg, T = Tussen, L = Laat

p. 20 ► Gemiddeld bedraagt het gewichtsaandeel tetraploïde rassen Engels raaigras 35% (0 tot 60) van het totaal gewicht aan Engels raaigras. Laten we de 3 mengsels waarin geen tetra voorkomt buiten beschouwing, dan bekomen we 41% tetra ten opzichte van het totaal gewicht aan Engels raaigras. Een mengsel bestaat voor 60% uit rietzwenkgras met de bedoeling gras te produceren dat rijk is aan structuur, bijvoorbeeld voor zoogkoeien of jongvee waarbij het rantsoen enkel uit gras bestaat.

Mengsels met witte klaver

Bij de mengsels met witte klaver bevatten 2 van de 8 mengsels 10% witte klaver en zijn daardoor 'premiewaardig'. Indien bij de uitzaaï van een dergelijk mengsel de klaver aanslaat, bekom je normaal meer dan voldoende klaver in de zode.

Zo'n 37% van het totaal gewicht aan Engels raaigras van deze mengsels bestaat uit tetraploïde rassen. Laten we het mengsel dat geen tetra bevat buiten beschouwing, dan loopt het percentage op tot 42. Tetraploïde rassen wordt de eigenschap toegeschreven dat ze meer ruimte laten voor uitbreiding van witte klaver. In 3 van de 8 mengsels komt naast witte klaver enkel Engels raaigras voor, terwijl de overige ook steeds timothee en/of meestal beemdlangbloem bevatten en in 1 mengsel ook nog veldbeemd aanwezig is.

Sinds 2009 is de toegenomen belangstelling voor gras-klavermengsels getemperd door het Mestdecreet, omdat er geen derogatie mogelijk is voor percelen die ingezaaid zijn met een mengsel van gras en vlinderbloemigen.

Mengsels voor tijdelijk grasland

Hierin zijn alleen die mengsels opgenomen die 'premiewaardig' zijn doordat ze minimaal 10% klaver bevatten. Drie mengsels bevatten naast Engels én Italiaans raaigras soms hybride raaigrassen én rode klaver en zijn dus duidelijk bedoeld om slechts 1 à 3 jaar als grasklaver te blijven aanliggen.

Nog eens 5 mengsels hebben naast rode klaver ook witte klaver in hun assortiment. Deze mengsels bevatten geen Italiaans raaigras, maar wel Engels raaigras en hebben duidelijk als doel langer te blijven aanliggen. Verdwijnt de rode klaver geleidelijk uit het bestand, dan zal de witte klaver uitbreiden en de taak van N-fixatie op zich nemen. Drie van de mengsels uit deze groep bevatten ook timothee.

Mengsels met 100% klaver

De 4 mengsels uit groep C bestaan voor 100% uit klaver. Ze kunnen gebruikt worden om andere mengsels aan te vullen. De keuze wordt aan de landbouwer gelaten om ofwel het klaverzaad toe te voegen alvorens uit te zaaien, ofwel eerst

7 groepen mengsels

Mengsels voor blijvend grasland (62)

1. Enkelvoudige mengsels (26)
Hierin komt enkel Engels raaigras voor.
2. Complexe mengsels (20)
Deze bevatten naast Engels raaigras eveneens timothee en/of beemdlangbloem en/of veldbeemdgras en/of Festulolium.
3. Mengsels met witte klaver (8)
De mengsels uit deze groep die minimaal voor 10% uit witte klaver bestaan kunnen bij uitsluitend maaien in aanmerking voor de premie vlinderbloemigen van de Vlaamse overheid.
4. Mengsels voor paardenweiden (8, niet in de tabel)
Roodzwenkgras en veldbeemdgras vormen in deze mengsels belangrijke componenten omdat zij kort afgrazen goed verdragen en de zode goed gesloten houden.

Mengsels voor tijdelijk grasland (8)

Deze mengsels komen in aanmerking voor de premie vlinderbloemigen van de Vlaamse overheid.

1. Mengsels met rode klaver (3)
2. Mengsels met rode en witte klaver (5)

Mengsels met 100% klaver (4)

Deze zijn bedoeld om andere mengsels aan te rijken of apart uit te zaaien naast een mengsel uit een andere groep.

het gras en nadien de klaver uit te zaaien. Een mengsel bevat 4 en een ander 2 rassen witte klaver, een ander 2 rassen rode klaver, en een laatste bestaat voor 70% uit rode en 30% uit witte klaver.

Specifieke termen

De firma Limagrain vermeldt bij verscheidene mengsels de term *Headstart*. Het betreft een 100% biologische coating die als een dun filmlaagje op een graszaadje wordt aangebracht. Een zeewierextract stimuleert de celdeling en leidt tot een snellere kieming. Daarnaast bevat *Headstart* sporenelementen en organische verbindingen die vocht aantrekken.

Het bijzondere aan de mengsels Max iSeed van de firma Innoseeds is het feit dat de mengsels voor 66% van het gewicht bestaan uit een voedingscoating rond de zaden. Dat betekent dat je deze mengsels moet zaaien aan ± 80 kg per ha in plaats van normaal ± 40 kg. Een andere

bijzonderheid, die we vanuit de Mestbank bevestigd kregen, is het feit dat deze voedingscoating die zowel fosfaat als stikstof bevat, niet valt onder de uitrijperiode en de bemestingsnormen van het Mestdecreet omdat het slechts over zeer kleine hoeveelheden gaat. ■

De Belgische rassenlijst voor voedergewassen en groenbedekkers wordt opgestuurd na storting op rekening 733-038656-56 van het EV-ILVO met vermelding van de BRL-voedergewassen en groenbedekkers (NL of FR) + aantal (7 euro per rassenlijst, verzendingskosten inbegrepen). Deze rassenlijst kan ook geraadpleegd worden via www.ilvo.vlaanderen.be/rassenlijsten.htm.

Aan dit artikel werkten mee: Dirk Martens, Land- en Tuinbouwcentrum Waasland; Dirk Coomans & Geert Rombouts, Vlaamse overheid, ADLO & Alex De Vliegheer, ILVO-Plant.